
Nyt om

ARBEJDERMUSEET

& ARBEJDERBEVÆGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

januar-april

2011 nr. 1

UDSENDT AF ARBEJDERMUSEETS VENNER

Forsidefoto: Olha Otenko var praktikant på et svinelandbrug, hvor hun blev tvunget til at bære et papskilt i en metalkæde om halsen. Skiltet skulle minde hende om, at hun skulle skifte sko mellem staldene. Oplevelsen var meget ydmygende for den unge ukrainske kvinde. Fotograf: Uffe Weng. Læs mere om særudstillingen "A taste of Europe - Østarbejdere i dansk landbrug" på side 4-6.

SÆRUDSTILLINGER I 2011:

A TASTE OF EUROPE

Østarbejdere i dansk landbrug

27. januar - 31. juli 2011

JOHN KØRNER

Kvinder til salg

27. august - 29. december 2011

ÅBNINGSTIDER:

Museet: Alle dage kl. 10.00-16.00. Lukkedage i 2011: 1-2/1 + 23-26/12 + 30-31/12.

E-post: arbejdermuseet@arbejdermuseet.dk - **Hjemmeside:** www.arbejdermuseet.dk

Omvisninger på museet kan bestilles: Mandag-torsdag kl. 13.00-16.00 - Tlf.: 33 48 03 30

Bibliotek og Arkiv, Nørrebrogade 66 D - Mandag-torsdag kl. 10.00-16.00

Tlf. 35 36 15 22, **E-post:** aba@arbejdermuseet.dk

Vejledning: Tirsdag og torsdag kl. 12.00-16.00 - Tlf.: 33 93 25 75

Café & Ølhallen "1892": Lukket i januar, forventes åbent 1. februar.

Alle dage 11.30-17.00, køkkenet lukker kl. 16.00

Tlf.: 33 33 00 18 - **E-post:** cafeogolhalle@arbejdermuseet.dk

MANGE MEDLEMSTILBUD

Som det vil fremgå af artikler og annoncer på de følgende sider, er der mange tilbud til venneforeningens medlemmer de kommende måneder i form af egne arrangementer samt indbydelser til at deltage i aktiviteter med Arbejdermuseet som indbyder.

Så trods alle problemerne med lukningen af festsalen i forbindelse med tagrenoveringen kan vi således tilbyde et fortsat højt aktivitetsniveau, og vi er meget glade for, at dette også giver sig udtryk i fortsat medlemsfremgang for venneforeningen. Alene i perioden juni-december 2010 er der således kommet 54 nye medlemmer, så også det forløbne år vil samlet vise fortsat fremgang for foreningen.

Dette og meget andet vil deltagerne i generalforsamlingen søndag d. 13. februar få mere at vide om. På gensyn og godt nytår !

*Med venlig hilsen
Bestyrelsen*

Nyt om Arbejdermuseet udgives af Arbejdermuseets Venner. **Redaktion:** Henning Grelle, Preben Hansen, Bendt Thuesen, Peter Ludvigsen, Hanne Abildgaard, Margit Bech Larsen, Helle Leilund, Linda Nørgaard Andersen og Preben Sørensen (ansvarshavende redaktør). **Lay-out og tryk:** Ihle Grafisk Produktion, Broager. **Oplag:** 3.000 eksemplarer. Bladet udkommer d. 5/1, 15/4 og 15/9 med deadline 1 måned før. **Redaktionens adresse:** Redaktør Preben Sørensen, Sundgade 3, 6400 Sønderborg, tlf. 33 91 85 10. E-mail adresse: prebensorensen@bbsyd.dk **ISSN nr. 0907-0753.**

Der er noget i luften...

Af Peter Ludvigsen

Danske museer er for tiden på vej mod en større ændring. For snart et år siden nedsatte kulturministeren en arbejdsgruppe, som skulle udarbejde en udredning om fremtidens museumslandskab. Udredningen er en del af den i øvrigt temmelig uovervejede ministerielle kulturpolitiske strategi fra 2009 "Kultur for alle", som tidligere har været kommenteret her i bladet.

Men ideen om at forsøge at kortlægge fremtidens museumslandskab er ikke så tosset. De gamle regler for museernes virke er museumsloven fra 2001, og selv om det ikke er så mange år siden, så er der sket meget i den struktur som ligger bag museernes virke – først og fremmest med de nye storkommuner.

Arbejdsgruppen vakte en del undren i museumsverdenen, fordi den kun bestod af repræsentanter for de store statslige museer, ministeriet og Kulturarvsstyrelsen, mens de organisationer, som ellers repræsenterer museumsverdenen, og andre større museer ikke var inviteret med til bords. Efter en del politisk uro omkring denne sammensætning blev en række museumsfolk, administratorer m.v. inviteret til at udgøre en reference-

gruppe, som skulle spille ind med sin samlede viden om området og så samtidig fungere som låg på kritikken.

Der har så i årets løb været gennemført en række temamøder, hvor interesserede frit har kunnet spille ind med synspunkter på museernes fremtidige funktion. Ved siden af disse temamøder har der været holdt et par møder i referencegruppen og endelig også dialogmøder med særligt udvalgte.

Når der holdes så mange møder med så mange deltagere, ja så kommer der naturligvis så mange synspunkter for dagen, at næppe ret meget kan være glemt.

Det er en ny måde at arbejde på, når alle inddrages på den måde uden et formelt udvalg. Og det ser jo vældig demokratisk ud. Alle kan komme til orde, og alle bliver hørt.

Problemet er naturligvis, at den demokratiske idé indsnævres, når forløbet er så åbent. For når alle ideerne er i spil, så skal nogen jo til at vælge, hvilke ideer, der så skal være de bæredygtige fremover. Den udvælgelse sker ikke i de nævnte debatfora, men i den snævre arbejdsgruppe, som netop består af folk, der alle er embedsmænd i den statslige administration. De er jo af gode

grunde nødt til at sortere og lur mig om ikke resultatet kan gå hen og blive det, det under alle omstændigheder ville være blevet alligevel uden spild af alle de mange ressourcer, som nu bruges i den beskrevne proces.

God idé

Idéen er som sagt god nok, metoden kan man blive noget i tvivl om.

Og ideen er god nok, fordi der skal ske en ændring med museerne fremover. Der skal skabes større enheder for at højne den kvalitet, som er afgørende for at gæsterne fortsat vil strømme til museerne. Mange lavt bemandede museer over hele landet er ikke i stand til at klare det kvalitetsmål. Samtidig er en yderligere professionalisering af alt det til dels usynlige arbejde, som ligger bag formidlingen og bevaringen af kulturarven meget vigtig. Den opgave kan de fleste museer ikke løse alene, og den vil derfor blive samlet i centre med en høj professionel standard. Endelig er landet – og de nye storkommuner – fyldt med små by- og egnmuseer, som fra starten var en rigtig god idé, men som med meget stor fordel kan samles i enheder, der er i stand til at aflevere en god og sammenhængende histo-

rie til både brugerne og dem, der betaler for driften.

Større enheder, kvalitet og bæredygtighed og samarbejde på tværs af alle de mere eller mindre meningsløse skel og grænser, som stadig eksisterer, det er vejen frem. Det er allerede beskrevet omhyggeligt i en foreløbig rapport med titlen "Midtvejsrapport i udredningsarbejdet om fremtidens museumslandskab". Den kom for en måned siden.

Den endelige kommer endelig i løbet af foråret.

På trods af den omtalte

struktur i arbejdsprocessen – som mest af alt får én til at tænke på et embedsværk under enevælden – så er udredningsarbejdet en både god og nødvendig idé og der er ingen tvivl om, at dansk museumsverden får et solidt løft i de kommende år.

Det er vores måde

Men det er også interessant at notere sig, at principperne om bæredygtighed, kvalitet, samarbejde, nedbrydning af traditionelle grænser og en både gennemtænkt og gennemført professionel strategi

og drift lige præcis er den måde vi konsekvent har opbygget Arbejdermuseet og ABA på gennem årene. Og det er da lykkedes i så høj grad, at rigtig mange synes, at det er blevet en succes. Så vi kan kun sige, at det er en god ide at tænke på samme måde og gøre det samme i den store sammenhæng.

Man må så blot håbe, at konditionerne stadig holder – en af de afgørende betingelser er at få konkretiseret overvejelserne i tide og få lettet sig og skride til handling.

A Taste of Europe – Østarbejdere i dansk landbrug

Arbejdsliv og madkultur mødes i Arbejdermuseets kommende særudstilling

Af Margit Bech Larsen

Europas landegrænser har åbnet sig. Kultur, arbejdskraft og fødevarer bevæger sig på kryds og tværs af nationerne. Danske grise kører med lastbiler til Tyskland og Tjekkiet for at blive fedtet op og slagtet. Rumænske og ukrainske arbejdere rejser til Danmark for at tjene penge. Og traditionelle danske retter som flæskkesteg og frikadeller udfordres af spaghetti bolognese og tzatziki.

I Arbejdermuseets nye udstilling vil vi smage på Europa i mere end én forstand. "A Taste of Europe" er del af en større EU-udstilling om,

hvorfor vi spiser, som vi gør. Om vores madvaner, om de bevidste forsøg på at påvirke vores madkultur og om vores ansvar som forbrugere. Vi har valgt et fokus på grisen, der har spillet en stor rolle i dansk fødevareproduktion og eksport, og som for mange repræsenterer en særlig dansk nationalspise.

Arbejdermuseets fokus på arbejdslivet giver også "A Taste of Europe" en anden betydning. Med udgangspunkt i svinet ser vi på det europæiske arbejdsmarked, hvor de åbne grænser og en række statslige særordninger har betydet, at mange af de,

som arbejder på de danske svinefarme i dag, kommer fra Østeuropa. I udstillingen viser vi, hvordan livet er for nogle af disse nye arbejdere på det danske arbejdsmarked.

Uddannelse eller billig arbejdskraft?

Der er ingen, der kender det præcise tal for, hvor mange udenlandske arbejdere der er i svinelandbruget i dag, for de nye EU-borgere behøver ikke at lade sig registrere. Men fagbevægelsen anslår, at op imod halvdelen af arbejdskraften i dansk landbrug er udlændinge.

Ifølge landmændene skyldes de mange østeuropæere, at det i de sidste 10 år har været et problem at få fat i kvalificerede danske arbejdere. Og hvis man ser på elevtallene på de danske landbrugsskoler, er der da også tydelige tegn på, at landbruget ikke havde danskernes interesse under højkonjunkturen fra midten af 1990'erne. Mens landbrugsuddannelsen i 1996 havde 1300 elever på grundforløb, var elevtallet 4 år efter faldet til 791. Det gjorde landbrugsskolerne til en aktiv medspiller i rekrutteringen af østeuropæiske praktikanter til Danmark.

Den massive rekrutteringsindsats er blevet kritiseret af fagbevægelsen. 3F, der dækker det grønne område, har kritiseret landmændene for at presse danske arbejdere på lønnen ved at erstatte danske landbrugsarbejdere med ukrainske praktikanter – og nu med polske og rumænske EU-borgere, der principielt kan arbejde for 20 kroner i timen.

Der er heller ikke nogen tvivl om, at for nogle landmænd har østeuropæerne slet og ret været billig arbejdskraft, der arbejdede effektivt og ikke stillede mange krav. Men for andre har der været stærke personlige bånd til udlændingene og ønsker om at give praktikanterne en faglig udvikling til gavn for både praktikanter og landmanden.

"Because of the money"

Men hvorfor vælger flere tusinde ukrainere og rumænere hvert år at forlade deres hjemland – børn, kæresten, forældre og venner – for at tage arbejde på danske svinefarme?

"Because of the money" ville mange af dem nok svare. Høj arbejdsløshed, lave lønninger og ringe social sikkerhed får hvert år millioner af østeuropæere til at søge arbejde i Vesteuropa og Rusland. Samtidig har den aktive rekrutteringsindsats fra danske landmænd, landbrugsskoler og private rekrutteringsfirmaer givet østeuropæerne en åbning til det danske arbejdsmarked.

Desuden er de fleste af østeuropæerne unge mennesker, for hvem det at opleve nye ting, se nye steder og møde nye mennesker også kan være en drivkraft. Når familiemedlemmer og venner, som har arbejdet i Danmark eller andre steder i Vesteuropa,

kommer tilbage til Ukraine eller Rumænien og fortæller om deres oplevelser, lønninger og materielle velfærd, så er det en motiverende faktor for at rejse ud.

Teodoras historie

I udstillingen kan du bl.a. møde rumænske Teodora og hendes mand Gheorg. De kom begge til Danmark i februar 2010 som elever på Grindsted landbrugsskole. I dag bor de i et lille hus udenfor Nordborg sammen med Teodoras søster Lore og Lores kæreste Alex. Alle fire rumænere arbejder på svinefarme på Als.

For Teodora og Gheorg er drømmen, at de en dag kan få råd til købe deres eget hus. Skønt Gheorg har arbejdet som bygningsarbejder i Italien, og hun har læst økonomi på universitetet i Rumænien, har det været umuligt at spare nok sammen til at flytte fra det hus, de hidtil har delt med hendes forældre og bror. Derfor har

de efterladt deres 3-årige datter Alexia hos mormoderen, mens de i de næste to år arbejder i Danmark.

De får en elevløn og får hver udbetalt ca. 10.000 kr. om måneden. Det samme gør Lore og Alex, der er ansat som landbrugsmedhjælpere til 75 kr. i timen. Det er ikke mange penge, men for rumænerne er det en tidobling af den løn, de tjente hjemme, og det gør at de accepterer arbejdet i svine-stalden, selvom det ikke er deres drømmejob.

I udstillingen kan du også møde andre skæbner. Ikke

alle har været så "heldige" som Teodora og hendes søster. Gennem en række fotos viser vi historien for nogle af de østeuropæere, som har haft meget dårlige forhold. De lever i en slags parallelverden i campingvogne og gamle faldefærdige boliger. De arbejder mange timer og får en ringe løn. De har intet sikkerhedsnet, har svært ved at gennemskue det danske arbejdsmarked, og mange af dem er bange for at gå til fagforeningerne af frygt for at blive fyret.

Historien gentager sig

Et sammenlignende tilbageblik til de store polak-imigrationer omkring 1900 giver udstillingen et historisk perspektiv. Fra 1890-1930 kom tusinder af såkaldte "roepolakker" til Danmark for at arbejde i landbruget. Deres historier afspejler mange af de samme spørgsmål, som rejser sig omkring nutidens østarbejdere, og de kan

bidrage til en mere generel diskussion af nogle af de store politiske spørgsmål for det danske arbejdsmarked og velfærdsstaten: Er det rimeligt, at vi i Danmark har A- og B-hold på arbejdsmarkedet? Er det i orden at ansætte folk fra Østeuropa til lavere løn? Hvem har ansvaret for at nogle efterlader deres børn og familie i Rumænien for at rejse ud og tjene penge? Østeuropæerne selv? Landmændene? Staten? Eller forbrugeren? – for hvor meget vil du egentlig selv betale for en kotelet? Har du overvejet konsekvensen af dine egne madvaner og efterspørgslen efter billig svineköd?

Indbydelse til udstillingsåbning

Venneforeningens medlemmer indbydes hermed til åbningen af særudstillingen

**"ØSTARBEJDERE I
DANSK LANDBRUG"**
*fredag den 28. januar kl.
15.00 i museets lokaler.*

Program:

Velkomst v/museumsdirektør Peter Ludvigsen.

Introduktion til udstillingen v/museumsinspektør Margit Bech Larsen.

Indlæg v/MEP, Emilie Turunen, SF.

Åbning af udstillingen v/Gruppeformand Arne Grevsen, 3F.

"Jeg har opnået mere end målene fra starten"

*Interview med direktør Peter Ludvigsen, der fratræder 1. marts efter 28 års virke
Af Preben Sørensen*

Det kom som en overraskelse for medlemmerne af Arbejdermuseets bestyrelse, da formanden, Marie-Louise Knuppert, ved et møde den 9. september oplyste, at direktør Peter Ludvigsen har ønsket at forlade sin post 1. marts 2011 efter 28 års flittig gerning til gavn for Arbejdermuseet.

I en samtale på hans kontor i november, medens håndværkerne udenfor var i gang med den seneste renovering af museets bygninger, lød derfor det første spørgsmål: *-Du har mere end nogen anden været synonym med Arbejdermuseet. Hvorfor afgang nu?*

-Da jeg fylder 67 år i februar, synes jeg at det må være et rimeligt tidspunkt. Jeg vil gerne stoppe nu og give plads til nye tanker og idéer, lyder svaret.

-Hvordan startede det hele?

-Jeg husker stadig den spæde start, da jeg som den først ansatte startede en tåget december morgen. Fik nøglerne udleveret til ejendommene i Rømersgade 22-24 om morgenen ovre hos LO's hovedkasserer Max Harvøe. Han var formand for museets bestyrelse - og uden ham havde museet ikke ek-

sisteret. Sammen med nøglerne fik jeg en stor buket blomster, som jeg anbragte i en vask, da jeg kom ind i forsamlingsbygningen. Derefter gik jeg nærmest vild i de mange rum i bygningen - og fandt i øvrigt først buketten en uge senere.

-Forsamlingsbygningen var dengang i temmelig forfalden, og der var absolut ingen samlinger. I dag rummer museets samling cirka 50.000 genstande, og vi er i gang med sidste fase af restaureringen af huset.

-Siden er det jo gået fremad med museet fra år til år. Ved et sådant tilbageblik - har du opnået dine mål med Arbejdermuseet?

-Jeg har opnået mere end de mål jeg satte mig fra starten. Den gang drejede det sig "blot" om at få et museum op at stå af en rimelig standard. Men vi er blevet et kendt museum, nationalt og internationalt - både blandt professionelle museumsfolk og blandt turister. Vi er nu en af de kendte attraktioner i København.

-Jeg havde i øvrigt heller ikke fra starten nogen idé om, at der

senere ville ske en sammenlægning af Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv - det lå ikke i kortene dengang.

-Desuden er det jo lykket i årenes løb at skaffe rigtig mange penge til restaurering af den gamle forsamlingsbygning, og også dét har absolut været anstrengelserne værd.

Det gode renommé

-Har Arbejdermuseet fået den anerkendelse vi synes den fortjener?

-Ja, det synes jeg, selvom museumsverdenen ikke lige-frem tog venligt imod os fra starten. Det er imidlertid lykket os at opbygge- og

Peter Ludvigsen

fastholde et godt renommé helt ud i afkroge af det her land og da også i forhold til både andre museer, myndigheder og institutioner. -Jeg vil selv fortsat arbejde

Fakta om Peter Ludvigsen

Peter Ludvigsen blev læreruddannet men fortsatte på Københavns Universitet, hvor han i 1976 tog sin magistergrad med speciale i den tidlige arbejderbevægelse. Efter flere undervisningsjob underviste han fra 1978 på Aalborg Universitetscenter i kulturhistorie. I 1982 blev han ansat ved den selvejende institution Arbejdermuseet.

Peter Ludvigsen er formand for Foreningen af Specialmuseer i Danmark. Endvidere sad han indtil for nylig i bestyrelsen for DTA/Danske Turist Attraktioner, Top Attraktioner og for Det Danske Filminstituts Museumsråd.

Han er lige ophørt som præsident for WORKLAB (den internationale sammenslutning af arbejdermuseer), som formand for markedsføringsorganisationen MIK/Museer i København og Omegn og i bestyrelsen for ICOM/Danmark (International Council of Museums). Han har gennem årene deltaget aktivt i debatten om museernes virke bl.a. som medlem af Socialdemokraternes kulturudvalg og senest som medlem af Kulturministeriets arbejdsgruppe vedrørende museernes fremtidige virksomhed.

for museets anerkendelse gennem projektet med at få Arbejdernes Forsamlingsbygning fra 1879, hvor museet har til huse, med i en international serienominering til den såkaldte tentativliste (forslagsliste) til UNESCO's fortegnelse over Verdens kulturarv.

-Som bladets læsere vil vide, blev der fra Kulturarvsstyrelsen stillet midler til rådighed til en undersøgelse af mulighederne for overhovedet at finde frem til bygningerne. Det arbejde er nu gennemført, og jeg afleverer meget snart en indstilling - samtidig arbejder jeg på at skaffe midler til en bog om projektet.

-Det vil være en god aflevering af Arbejdernes Forsamlingsbygning - ikke alene at få den gamle restaureret, men også få den anerkendt internationalt, understreger Peter Ludvigsen.

"Vi kunne lære af hinanden"

-*Det internationale samarbejde har i det hele taget haft din interesse?*

-Ja, bestemt. Det var faktisk min idé at etablere denne internationale sammenslutning af arbejdermuseer, WORKLAB, fordi man kunne se, at de nye museer med dette formål alle havde de samme begyndervanskeligheder og begik de samme dumheder. Derfor dannede vi organisationen WORKLAB, som har fungeret fint gennem årene.

-Selvom vi er ret forskellige i de forskellige lande, har vi kunnet bruge hinanden i samarbejdsprojekter om fælles udstillinger og lign., og det har været en kanonsucces. Faktisk er vi nr. 1 i Danmark, hvad angår sådanne internationale tiltag specielt hvad angår EU-projekter.

-Det har desuden givet den nettogevinst både for museet og for medarbejderne, at vi har fået mere "luft under vingerne". Dette samarbejde fortsætter i øvrigt med museets vicedirektør, Morten Bo Almstrup, som kasserer for WORKLAB.

-*Du har i alle årene været en trofast deltager i bestyrelsesmøder og talrige arrangementer i Arbejdermuseets Venner?*

-Samarbejdet med venneforeningen har været godt gennem årene, hvor jeg altid har betragtet foreningen og dens medlemmer som et ambassadørkorps for museet som den vigtigste opgave. Den må dog gerne støtte museet mere økonomisk, når det er muligt.

-*Har du nogle gode råd til din efterfølger?*

-Nej. Jeg ønsker ikke at "træde den pågældende i hælene". Min efterfølger skal selv bestemme, hvordan virksomheden skal køres. Vedkommende vil kunne se, at successen for Arbejdermuseet har været et solidt og professionelt arbejde, at vi altid har kunnet finde en anden måde at komme videre

på, når der opstod problemer eller nye idéer skulle virkeliggøres. Vi har aldrig givet op! Og så har alle vi medarbejdere været enige om, at vi vil det her museum, fastslår Peter Ludvigsen.

Aktiv pensionist

-Hvad skal du lave efter din fratræden den 1. marts?

-Foruden de fornævnte bogprojekt om arbejderens for-

samlingsbygninger i internationalt perspektiv, vil jeg bistå min hustru med driften af et mindre rådgivningsfirma i museumsdrift. Jeg har jo gennem årene lært noget både om hvordan man tænker strategisk og om hvordan leder og driver et museum.

-Desuden har jeg på grund af arbejdet måttet nedsætte mit normale læseforbrug de forløbne år, og jeg ser frem

til at få bedre mulighed herfor fremover. Desuden spiller jeg tennis, sejler om sommeren, har et hus på den græske ø Lesbos og fire børnebørn, slutter museumsdirektøren.

Der bliver afskedsreception for Peter Ludvigsen fredag den 25. februar kl. 14.00 -17.00 i Arbejdermuseet.

Stærke indtryk af Finlands-udstilling

Særudstillingen ”Revolution i Norden” om den finske borgerkrig 1918 gjorde med sine dystre fotos og andet materiale stærkt indtryk på de besøgende, fra udstillingens start den 10. september.

Efter velkomst af direktør Peter Ludvigsen skildrede udstillingens initiativtager, museumsdirektør Jakob Bjerring - Hansen, Bornholms Museer, baggrunden herfor, og museumsinspektør Margit Bech Larsen fortalte om selve udstillingen.

Den blev officielt åbnet af ambassadesekretær Lotta

Nymann-Lindegren fra den finske ambassade, der bl.a. oplyste, at begivenhederne

under borgerkrigen også afspejler sig i kunst og kultur i Finland.

Jacob Bjerring-Hansen og Lotta Nymann-Lindegren ved udstillingsåbningen.

"Under eget tag – arbejdernes første forsamlingsbygning"

Af Kitt Boding-Jensen

Det digitale projekt "Under eget tag - arbejdernes første forsamlingsbygning" skal med ca. 18 korte film fortælle om arbejdernes første forsamlingsbygning, som i 1879 stod færdig i Rømersgade 22.

Det såkaldte ramperum på 2. sal med udgang til festsalens balkon er under forvandling. Det smalle rum, tidligere gennembrudt af en rampe op til balkonen, er malet rødt, og rampen er fjernet.

Vægttegningerne af livet på landet, som i Skoletjenesten blev brugt flittigt til at fortælle historien om urbaniseringen, livet på landet, arbejdsløsheden og den store omvæltning det var at komme til byen, er blevet

affotograferet og malet over med fanerødt. Og mon ikke ramperummet i folkemunde skifter navn til det røde rum, hvad enten det bliver sagt med velbehag eller ubehag, når det åbner for publikum i foråret 2011?

I det røde rum vil vi fortælle historien om arbejdernes første forsamlingsbygning. Bygningen, som Arbejdermuseet siden 1982 har beboet.

Husets historie er fortalt i bogen "Velkommen i Forsamlingsbygningen. Historien om Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning i Rømersgade 1879-1983" fra 2005, men den har været savnet som et udstillingstilbud til museets gæster.

Derfor var det en stor glæde, at Arbejdsmarkedets Feriefond, i forbindelse med restaureringen af det 140 år gamle tag, også donerede penge til at fortælle forsamlingsbygningens historie. Det skal supplere den oplevelse, det er at besøge vores smukke festsal, samt den oplevelse det er at gå rundt i de labyrintiske og kringledede gange, trapper og udstillingsrum.

Film og touch-følsomme skærme.

Formidlingen vil adskille sig fra den interiørbaserede udstillingsform, vi har i vores faste udstillinger og fra den genstands- eller værkbase-rede form i særudstillings-lokalerne i kælderen. Vi har i stedet satset på den rene digitale formidling. Forsamlingsbygningens historie bliver fortalt i små film på hver 1-3 minutter på to touch-følsomme borde. I den forbindelse har vi allieret os med digital design- og filmproduktionsfirmaet Oncotype, og indgået i et tæt samarbejde om udvikling og produktion af filmprojektet.

Materiale og form

Brugen af de digitale medier som film, spil m.m. er ikke længere nyt i udstillingssammenhæng. Det er altså ikke nyhedsværdien, der har fået os til at vælge film som medie frem for den klassiske genstandsudstilling. Det skyldes derimod filmens fordele i at kunne levendegøre, fortælle historier og genskabe stemninger. Med fotos, erindringer, arkivalier, aviser o.lign. som det primære kilde-materiale har det været en fordel at bruge filmens virkemidler til at gøre for-

Model af en opstilling i det nye rum

samlingsbygningen levende. Det har samtidigt været muligt at kombinere de "flade" kilder med de få film fra arkiverne og ikke mindst nyoptagelser af samtaler med mennesker, der er kommet her, og som har været en del af livet i Rømersgade 22. Gurli og Nina har som eksempel kunne fortælle om jul og de Røde Revyer i festsalen. Og Carl Einar har fortalt om Socialdemokratiets fejring af 1. maj i festsalen. Det er det fortællende element, der er i højsædet, og derfor også har været et af udvælgelseskriterierne, når der skulle vælges mellem de mange spændende ting og begivenheder, huset har oplevet, siden det blev rejst i 1879.

Set fra flere vinkler

I alt er det blevet til 18 små film, fordelt på de to borde, der med forskellige vinkler fortæller historier fra forsamlingsbygningen. Filmene er parret to og to for at vise, at der er flere sider af samme sag. Vælges filmen "Drømmen om arbejderne eget hus" ser du en film, om arbejderbevægelsens start - om kampen for lige rettigheder og bedre arbejds- og levevilkår. Pendanten på modsatte bord er "Modstanden mod arbejderne eget hus", og den fortæller samme historie set ud fra det borgerlige samfunds perspektiv. Om frygten for revolution og oprør. De to film er et forsøg på at sætte huset ind i en historisk

ramme og vise den store betydning, det havde for arbejderbevægelsen at få eget tag over hovedet.

Vælges til gengæld filmen om "Barbersvendenes kampstuer" dykker vi ned i en helt konkret anvendelse af forsamlingsbygningen. I 1920 strejkede barbersvendene i København. Mestrene svarede igen med en lockout. Barbersvendene tog deres sakse med sig og omdannede den tidligere Borghjergsal (i stueetagen) til midlertidig frisørsalon. Her klippede og barberede de, tjente penge og stod derved stærkere i strejken og mestrenes udelukkelse af dem fra arbejdspladsen.

På det modsatte bord vil en anden film om utraditionel anvendelse af forsamlingsbygningen lyse op. Det er filmen "Skræddernes fællesværksted", der fortæller om det værksted på femte sal i forhuset, som Skrædderforbundet oprettede i protest mod, at mange mestre ikke stillede værkstedsfaciliteter til rådighed, og at svendene

derfor var henvist til at udføre det støvende syarbejde hjemme.

På samme måde vil det være muligt at se syv andre film og deres fælle. Det er dog ikke en forudsætning at se filmene i par, men et tilbud om et mere legende element, som er tænkt med ind i installationen. Filmene fortæller om huset på forskellige niveauer: Nogle er overordnede fortællinger, mens andre er nedslag i konkrete begivenheder.

Bør vende tilbage

Formålet med de 18 film på to touch- følsomme borde er, at flere af vores gæster går herfra med bare én historie mere om, hvad det er for et hus, de har besøgt, udover at det i dag er museum. At se 18 film på én gang vil være muligt, men overvældende og næsten ikke anbefalelsesværdigt. Der lægges i stedet op til, at man som gæst kan vende tilbage til "Det røde rum" og udforske andre sider af husets historier og tage disse med sig på besøg i museets andre udstillinger.

INDBYDELSE TIL PRISOVERRÆKKELSE

Venneforeningens medlemmer indbydes til overrækkelse af Arbejderhistorieprisen 2010. Overrækkelsen finder sted **torsdag den 27. januar kl. 14.00 -16.00 i ABA's mødesal, Nørrebrogade 66 D i København.**

Arbejdermuseets direktør, Peter Ludvigsen, motiverer valget af prismodtager(e) og foretager prisoverrækkelsen, hvorefter vinderen eller vinderne fortæller om det/de pågældende vinterprojekter.

Det er for børn!!!

Af Helle Leilund

På Arbejdermuseet har vi længe ønsket at have flere tilbud til de børn der besøger museet sammen med deres familier. Det får vi nu, for til oktober 2011 åbner "Børnenes Arbejdermuseum"!

Arbejderhistorie for børn

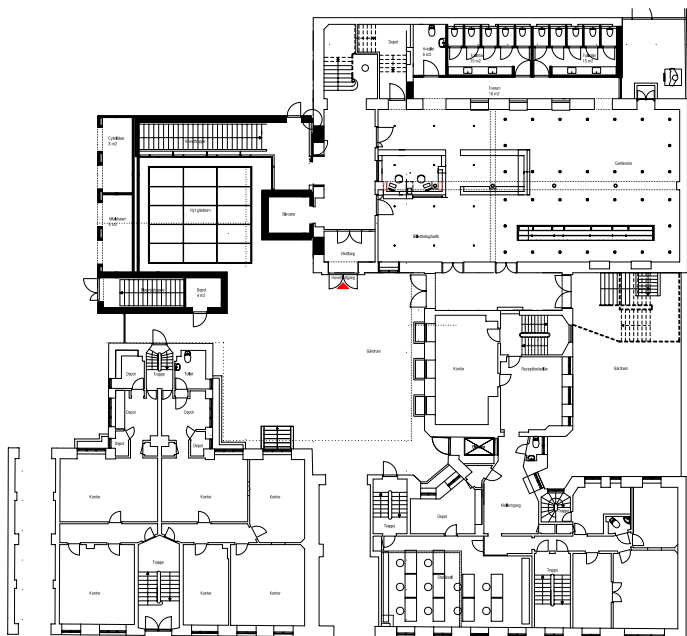
Det er ikke fordi der ikke kommer børn til daglig på Arbejdermuseet, for det gør der i høj grad! Hvert år besøger mange tusind skolebørn museet sammen med deres klasser og modtager

engageret undervisning af museets skoletjeneste. Det nye er, at vi åbner en særlig afdeling af museet med udstillinger og formidlingsaktiviteter som først og fremmest skal tilgodese børn fra ca. 5-12 år, der besøger museet sammen med deres familier eller i små grupper.

Børnenes Arbejdermuseum kommer til at ligge i stueplan med nem adgang fra forhal-området, i de lokaler

som frem til sommeren 2010 husede bl.a. ABA's biblioteksudlån og arkivlæsesal. Museet kommer til at bestå af 8 rum af temmelig forskellig størrelse og beskaffenhed. De fleste rum er ret små, snirklede og intime, som vi kender det fra den øvrige del af museets permanente udstillingsarealer, mens to rum er store og reelle og inviterer til, at man slår sig lidt mere løs med udstillinger og aktiviteter.

Børnenes Arbejdermuseum er for børn, og udstillingerne kommer til at handle om børn; arbejderbørns forskellige liv og forskellige vilkår. Selve udstillingsformen kommer til at ligge i forlængelse af det, som Arbejdermuseet er kendt for, nemlig brugen af rekonstruerede miljøer, der vil blive opbygget så børnene kan bruge dem til leg og anden aktivitet. De rekonstruerede miljøer skal danne ramme og udgangspunkt for autentiske fortællinger og historier om arbejderbørns liv og muligheder i tid og rum.

Stueplan, Arbejdermuseet ud mod Rømersgade 22.

Plads til leg – og eftertanke

Selvom det er børnene der er i centrum på Børnenes Arbejdermuseum, må voksne også gerne syntes, at der er spændende og sjovt at være. Formen bliver ikke belærende, men engagerende, nærværende, levende og aktiverende. Der inviteres til refleksion og til at børnene kommer i dialog og i fysisk kontakt med museet og de historier som udstillingerne formidler. Børnemuseet bliver med andre ord baseret på interaktivitet.

Børnenes Arbejdermuseum tager udgangspunkt i børns hverdag; hjemmeliv, skolegang, arbejde, sundhed og sygdom, leg og legetøj, ferier og fritid, fester og fornøjelser, venskaber og fjendskaber osv. osv., alt sammen fortalt og formidlet i en arbejderhistorisk kontekst.

De autentiske museums-genstande, fotografier, arkivalier, erindringer m.v. er omdrejningspunktet, som den øvrige formidling kredser om eller har afsæt i. Det er vigtigt at udstilling, aktiviteter mv. giver et differentieret og nuanceret billede af arbejderbørns liv, og demonstrerer, at der kan være store forskelle på vilkår og muligheder selv indenfor den samme sociale gruppe.

Det er for tidligt at løfte sløret for den konkrete indretning og aktiviteter i Børnenes Arbejdermuseum, det må vente til næste nummer af Vennebladet. Men vi kan allerede nu afsløre, at børnene vil mødes af udstillinger, som er imødekomende, inkluderende og igangsættende. Der vil blive rig lejlighed til at prøve og afprøve, til at lege, erfare, røre og gøre!

Fra Tages kælder...

Af Jesper Jørgensen

Tage Revsgård Andersens private samling har næsten haft mytisk karakter. Sjældent har der været talt så meget og været så store forventninger til, hvad Revsgård havde gemt i kælderen under hans to værelses lejlighed på Bogholder Allé i Vanløse. Efter hans død blev det ABA's tur til at gå ned af bagtrappen og blive låst ind i kælderrummene til alle kasserne og bunkerne med gamle papirer.

Og hvad var der så? Ja, det er faktisk lidt for tidligt at sige, for indtil videre er de omkring 65 flyttekasser med dokumenter, private fotos, lydoptagelser, bøger og tidsskrifter som ABA indsamlede i maj 2009 kun grovsorteret. Det kan dog konstateres, at ikke alle forhåbninger til samlingen kan indfries, og at store dele af samlingen er offentliggjort i Revsgårds privatudgivelser.

Helt konkret er der indtil videre udskilt arkivmateriale til Danmarks Kommunistiske Partis arkiv, som listes op nedenfor og oprettet et uregistreret personarkiv, der indeholder hovedparten af samlingen. Emnemæssigt placerer materialet sig primært inden for emnerne DKP, modstands-

kamp, kold krig og efterretningsvirksomhed. Hvornår det bliver færdigregistreret og tilgængeligt for ABA's brugere er endnu ikke fastsat.

Partiarkivaren

Som Revsgård aldrig har lagt skjul på, så er historien bag "Tages kælder" lang. Han begyndte allerede under besættelsen at indsamle og systematisere oplysninger og dokumentation. Ifølge egne erindringer afgivet til Det Kongelige Bibliotek i 1972 deltog han sammen med bl.a. Robert Mikkelsen og Carl Madsen i DKP's arbejde med at registrere stikkere og andre kollaboratører, som partiets folk skulle advares mod eller som skulle straffes ved given lejlighed. Resultatet blev det såkaldte Kommunistisk Kartotek, der i forbindelse med retsopgøret efter krigen blev afleveret til arbejdet med det såkaldte Centralkartotek over landssvigere.

Efter krigen arbejdede Revsgård som altnuligmand dels i partihuset i Dr. Tværgade, dels på Sovjetunionens pressebureau APN, hvor han nåede at fejre 25-års-jubilæum inden Murens fald. Samtidig agerede Revsgård partiarkivar ved at indsamle materialer om modstandskampen, siden udvidede han arbejdsområdet samt sik-

rede særlige partiarkivalier hjemme hos ham selv.

Afsløringer

I 1981 udgav Revsgård i Et studie i rødt, hvidt og blåt sin beretning fra 1972 og en række dokumenter fra besættelsestiden, bl.a. en afskrift af en meget omtalt protokol over Gestapos afhøring af Aksel Larsen i 1942-1943, der i Revsgårds optik dokumenterede den tidligere partiformands forræderiske væsen.

Især en udgivelse skal fremhæves, nemlig DKP og Frihedskampen (1996-1999), der er en kildesamling på over 7.000 sider. Kilderne spænder vidt; fra interne partikurkler over rigsdagstaler og avisudklip til illegale, kommunistiske partiblade samt fx Børge Houmanns utrykte manuskript om besættelsestidens historie og stikkerlikviderings- og sabotagerapporter.

Kildesamlingen er digitaliseret og lagt på Arbejdermuseet & ABA's hjemmeside. Kvaliteten i den oprindelige fotokopiering af dokumenterne er svingende, så det har kun været muligt at gøre nogle dele af teksterne søgbare. Det er planen, at også "Vor Kamp vil vokse og styrkes" lægges ud online.

SFAH – et selskab i udvikling

Både tilbageblik og fremtidsplaner ved 40 års jubilæet

Af Jesper Jørgensen

I anledning af Selskabet til Forskning i Arbejderbevægelsens Historie's 40-års jubilæum den 4. dec. afholdtes torsdag den 2. dec. en jubilæumsreception i ABA's sal på Nørrebrogade, hvor selskabet bød på vin og pindemadder.

Bestyrelsesmedlem & SFAH's repræsentant i Arbejdermuseet & ABA's bestyrelse, *Thomas Wegener Friis* bød velkommen med et kort vue over de 10 sidste år udfordringer og ændringer i forholdene omkring selskabet. Han betone især de kraftigt stigende portoudgifter som følge af regeringens attack på fagpressen gennem fjernelsen af portostøtten samt stadig flere krav til udgivelsen af Arbejderhistorie fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation for en mindre støtte.

Det blev også konstateret, at selskabet havde bevæget sig i en mindre ideologisk (teoretisk blev det bemærket fra salen) retning, der bl.a. giver sig udslag i et bredere spektrum af emner for selskabets publikationer. Trods alt mente Thomas, at forsamlingen kunne være tilfreds med et selskab i udvikling. Herefter stod arkivchef og tidligere formand *Henning*

Grelle, for dagens jubilæumstale, og traditionen tro brugte han anledningen til se tilbage i tiden. Først tilbage til oprettelsen i 1970, hvor især tidligere forskningsbibliotekar ved ABA, *Gerd Callesens* indsats blev fremhævet. Selv var han kun en 20-årig studentermedhjælper, der med lange ører fulgte de indledende møder op til stiftelsen fra sidelinjen i kælderen under Folkets Hus på Enghavevej – og med nysgerrige øjne, da de arbejderhistoriske koryfæer kom til selve generalforsamlingen højere oppe i huset. Flere af disse *founding fathers* var også til stede ved 40-års-jubilæet og kunne nikke bekræftende til flere af Hennings historier.

Han mindedes særligt 1970'ernes weekendseminarer i Molslaboratoriet ved Femmøller og på Sostrup Kloster ved Grenå. Disse sammenkomster vakte tydeligvis mange gode minder – både fagligt og socialt. I den mere alvorlige ende fremhævedes bestyrelses- og redaktionsmedlemmernes vilje til at enes om at formidle arbejderbevægelsens historie trods de enkeltes forskellige politiske ståsteder. En enkelt episode erindredes dog, hvor

han kom i problemer. Det var da han på et tidspunkt i sin formandsperiode (1979-1993) lagde op til, at bestyrelsen i højere grad skulle koordinere Årbogen og Meddelelsernes temaer. Men den gik ikke. Troede han, at han var formand Mao?, var svaret fra redaktionerne.

Afslutningsvis fremhævede Henning udgivelsen af Claus Brylds doktordisputats om *Den demokratiske socialismes gennembrudsår* i 1992 som et af selskabets faglige højdepunkter. Det glædede det ham derfor også, at selskabet netop nu står over for at udgive dets anden doktorafhandling, nemlig Knud Knudsens *Dansk fagbevægelses historie frem til 1950*, der forventes at udkomme primo 2011. På den baggrund anså den tidligere formand selskabets fremtid som så lys, at det fortjente "3 hurra og et kort".

Henning Grelle holdt jubilæumstalen.

Nyt om bøger *v/Preben Hansen*

Socialdemokrat på verdensplan

Chr. Kelm-Hansens erindringer

Det er mere end 60 års historie, Christian Kelm-Hansen giver os i to bind under titlen "Kamp må der til". Det er hans egen historie, det er dansk politisk historie, og det er en god del af verdenshistorien for så vidt som ulandspolitik og humanitært hjælpearbejde præger samtidshistorien. Ikke underligt, at han har bredt sig over ikke færre end 982 sider. Men interessen holdes fanget, og læsningen løber let, fordi det er en velskrevet personlig beretning med klare synspunkter.

Christian kom til verden på Kegnæs på Als den 3. sept. 1925. Hans forældre var ikke troende, men alligevel graver og kirketjenerpar i Kirkehørup. Navnet Kelm bragte hans mor med fra Ukraine, hvor hun voksede op som medlem af det tyske mindretal, der blev groft chikaneret af ukrainerne. Under første verdenskrig blev tyskerne anset for at være en sikkerhedsrisiko, og i kreaturvogne blev de sendt af sted mod Sibirien.

Efter revolutionen blev de ekspederet til Tyskland, og familien Kelm havnede på halmloftet over svinestien på herregården Hjortholm på Als, indtil de efter nogen tid fik overdraget en loppebefængt

rønne, der havde huset russiske krigsfanger. "Det var den tids flygtningepolitik", bemærker Kelm-Hansen tørt. Hans far var født på Als (der var tysk fra 1864 til 1920) som søn af en ugift tjenestepige og blev i 1917 som 18-årig indkaldt til tysk tjeneste i verdenskrigen. Han var en af de heldige, der overlevede uskadt.

Socialdemokratisk og dansk-sindet var Kelm-Hansens barndomshjem, og det blev sammen med forståelsen for fattige og flygtninge grundpiller i hans livsholdning. Som barn var han medlem af det kristeligt prægede FDF, men det hindrede ham ikke i som voksen at melde sig ud af Folkekirken. At han blev gartner, havde klart rod i graverhjemmet. Han dyrkede jorden i hele otte år, men fik også tid til at dyrke en vis Karen fra Slagelse. De giftede sig i 1948, omtrent samtidig med, at gommen begyndte på Vordingborg Seminarium, og de udgør stadig grunden i en frodig familie med børn og børnebørn.

På bryllupsbilledet er Kelms jakkerevers prydet med DsU-emblemet, og hans politiske løbebane var da også allerede godt i gang i DsU i Vordingborg, endnu mens han var soldat.

Efter lærereksamen i 1953 fulgte knap to år som lærer i Over Jerstal i Sønderjylland, men siden da har han tilhørt offentligheden i det ene mere betydningsfulde hverv efter det andet.

Først generalsekretær i Dansk Ungdoms Fællesråd 1955-59, så landssekretær, senere vicegeneralsekretær for Dansk Røde Kors 1959-65, generalsekretær for Mellemfolkeligt Samvirke 1965-69 og forstander for Esbjerg Højskole 1970-79.

24. april 1948 blev Karen og Christian viet af borgmester Willumsen i Roskilde. Det var så nemt, da bruden kom fra Slagelse og gommen fra Vordingborg. Bemærk hans DsU-emblemet.

Mange tillidsposter

Resten er langt fra tavshed, men en perlerække af valgte tillidsposter. Her er nogle af dem: I ledelsen 1958-62 af World Assembly of Youth, den vestlige verdens svar på den kommunistiske verdens overtagelse af World Federation of Democratic Youth, der under den kolde krig havde held til at lokke mange godtroende idealister med på diverse festivaler. Formand for Dansk Ungdoms Fællesråd 1959-62. Formand for Dansk Flygtningehjælp 1964-65. Formand 1975-89 for Styrelsen for Internationalt Udviklingssamarbejde, det styrende organ for DANIDA i Udenrigsministeriet. Netop i den forbindelse giver Kelm os et indblik i sin sjæl med disse linjer:

”Jeg var naturligvis kisteglad for udnævnelsen til formand for ulandsstyrelsen 1. januar 1975 og som en ekstra apfelsin i turbanen fik jeg en fin modtagelse i pressen. Politiken skrev blandt andet, at blandt formandsemnerne ragede jeg så højt til vejrs, at man måtte være stærblind for at komme uden om mig, mens Berlingske Tidende betegnede mig som bistandsekspert af høj karat og en ægte idealist. Når man inderst inde ikke er alt for sikker på sig selv, så var disse portrætartikler et velkomment klap på skulderen, selv om jeg godt ved, at papir er taknemligt!”

Men selv denne selektive liste er endnu ikke slut. Præsident-skabet for Dansk Røde Kors 1993-97 og medlemskabet af Folketinget for Socialdemokratiet 1979-90 er nok et par fanfarer værd. Det seneste hverv på den fuldstændige liste er en bestyrelsespost for Silkeborg Seniorkor. Ingen kamp uden sang, og erindringernes titel er karakteristisk nok hentet i lyrikken. Det er H.V. Kaalund, der digter i ”Jeg elsker den brogede verden”:

*Kamp må der til, skal livet gro,
ej kamp blot for dagligt brød,
men kamp for frihed i liv og tro –
thi evig stilstand er død!*

Titlen er velvalgt, for selv om Christian Kelm-Hansens idealer er humanitære og demokratiske, skal ingen tro, at han viger tilbage for kampen. Tværtimod. Kampen er den røde tråd og den underliggende tone i hans skildring af de mange livsafsnit. Det var en årelang kamp at få lærergruppen på Esbjerg Højskole til at fungere rimeligt, og det krævede ligefrem udskiftninger. Der skulle også en portion kampmod til med held at kritisere Anker Jørgensens lidt løse ledelsesstil i den socialdemokratiske folketingsgruppe.

Ærlige memoirer

Det var en kamp at få høj og lav i Dansk Røde Kors til at forstå, at organisationen Det måtte interessere sig for ulande på verdensplan og for

folkelige indsamlinger på hjemmeplan. Men kampene blev ført igennem, og de 20.000 frivillige Røde Kors-indsamlere får deres fortjente hyldet af den ærlige memoireskriver, der får læseren til at smile ved sin tilståelse af, at han hader at skulle ringe på hos fremmede mennesker, og derfor har han kun nogle få gange selv været ude med bøssen.

Selv i bestyrelsen for Demokratifonden (1990-96) måtte der kæmpes, om end uden større bravader. Fonden sorterede under Udenrigsministeriet og kunne finansiere danske organisationers og privatpersoners projekter for borgere i de tidligere kommunistiske lande efter Murens fald. Det var ikke så meget formanden, Poul Hartling, der skulle bekæmpes, men det tredje bestyrelsesmedlem, Connie Hedegaard, som kunne være overdrevent kritisk over for faglige samarbejdsprojekter. Den gamle Esbjerg-forstander måtte med sin erfaring fastholde, at der ikke var pumpet ekstra luft i budgetterne. En socialdemokrat af den gamle skole er Kelm-Hansen, og han har stadig meget at lære fra sig.

”Kamp må der til” er udgivet på Midtjysk Forlag med støtte fra Midtjysk Avis, LO Silkeborg-Favrskov, HK Østjylland, AOF Silkeborg og Arbejdernes Landsbank, Silkeborg. Den koster 550 kr., men kan også findes på www.bibliotek.dk

Arbejdermuseets tidlige forvalter, Jack Rothmann Christensen, er død i en alder af 86 år.

Jack blev ansat d. 1. januar 1983 og fungerede som forvalter indtil 1989. Jack havde i mange år været tillidsvalgt i fagbevægelsen og kom til

MINDEORD

museet, efter han i nogle år havde været forbundsformand for Skotøjsarbejderforbundet og bl.a. medlem af LO's ligestillingsudvalg.

Jack var meget engageret i museet og tilførte det megen energi og vilje i de år han var her. Senere blev han trofast gæst ved festlige lejligheder.

Jack kom først og fremmest til museet, fordi han havde et stort netværk i fagbevægelsen og besad en omfattende indsigt i den. Denne viden og dette netværk var af helt uvurderlig betydning for museets ledelse i de første år af mu-

seets opbygning. Uden Jacks indsigt og politiske forståelse havde det nye museum aldrig opnået den hurtige og brede accept i fagbevægelsen, som tilfældet blev det.

Jack var også blandt initiativtagerne til oprettelsen af Arbejdermuseets Venner og fulgte gennem årene aktivt med i foreningens virksomhed. Han blev i forbindelse med venneforeningens 25 års jubilæum udnævnt til æresmedlem.

Æret være hans minde

Preben Sørensen

Ville forbyde forbundsfane ved Jacks begravelse

Medførte brev fra Peter Ludvigsen til biskoppen

I forbindelse med bisættelsen af Arbejdermuseets tidligere forvalter, Jack Rothmann - Christensen, den 6. november fra Utterslev Kirke, opstod der en episode, der efterfølgende gav anledning til et brev fra direktør Peter Ludvigsen til biskop Peter Skov - Jakobsen, Københavns Stift, med følgende indhold:

”Jack Rothmann - Christensen havde også en fortid som forbundsformand for Dansk Skotøjsarbejderforbund. En lille gruppe af medlemmer fra forbundet, der blev nedlagt for

næsten 30 år siden, ville ære deres tidligere formand med forbundets historiske fane ved bisættelsen.

Til min store overraskelse fortalte de ved indgangen, at præsten, der skulle forestå bisættelsen, havde været imod dette. Før bisættelsen spurgte jeg derfor præsten, hvad grunden kunne være. Det foranledigede en mindre diskussion, som jeg hermed vil orientere stiftet om:

-Præsten forklarede, at hun ikke ville have politisk agitation i sin kirke. Jeg nævnede,

at det da vist var vanskeligt at opfatte gamle medlemmers sidste ære af deres formand for et forbund, som var nedlagt for mere end 25 år siden, som en politisk agitation.

-Næste forklaring var så, at fanen først var blevet meddelt en halv time før bisættelsen skulle finde sted, og det kunne hun ikke acceptere. Det mente jeg ikke kunne have nævneværdig betydning.

Så bemærkede præsten, at hun ikke ville have en rød fane stående ved siden af sig. Det undrede mig naturligvis, men

hun forklarede så, at der var indgået det kompromis, at fanebæreren kunne stå i hjørnet af koret med fanen foldet ind til stangen. Og sådan blev det.

-Det overraskede mig meget, at man kan møde en præst med en sådan holdning til forvaltningen af sit embede. Jeg har hørt om lignende holdninger i slutningen af 1800-tallet og i første halvdel af 1900-tallet, men havde oprigtig talt aldrig tænkt, at man kunne blive udsat for dem i vor tid.

Alle havde naturligvis troet, at formålet med bisættelsen var at vise Jack Rothmann - Christensen en sidste ære og ikke, at den skulle bruges til markering af præstens temmelig anakronistiske selvopfattelse.

-Ret beset var hendes adfærd en elementær hån mod både Rothmann - Christensens familie og hans tidligere kolleger. En sådan adfærd kan næppe være passende til embedet", sluttede brevet til biskoppen.

Præstens forklaring

I det efterfølgende svar fra biskoppen var vedlagt et brev fra den pågældende præst, Birgitte Fabricius de Tengenagel, med hendes version af den pågældende episode med bl.a. følgende bemærkninger:

"Ca. en halv time før bisættelsen skulle finde sted, ringede min kirketjener og spurgte mig, om jeg vidste, at der kom en fane, og hvor den skulle stå. Jeg blev desorienteret, idet jeg

ikke havde aftalt noget med familien, og derfor var jeg i tvivl om det var familiens ønske. Derfor sagde jeg i første omgang nej til, at fanen kunne stå i kirken. 10 min. Efter da jeg var på vej til kirke, blev jeg ringet op igen af fanebæreren (går jeg ud fra) og resultatet blev, at jeg indvilgede i, at fanen kunne stå ved siden af prædikestolen.

-Da jeg kom ned i kirken et par minutter før bisættelsen skulle finde sted, ønskede en herre at diskutere med mig, hvorfor jeg i første omgang havde sagt nej. Jeg har højest sandsynlig været kort for hovedet, idet jeg havde andet at være opmærksom på, bisættelsen skulle finde sted, og jeg begrundede det afslag, jeg først gav, med, at jeg ikke havde fået noget at vide".

-Det bagefter burde jeg selvfølgelig have sagt, at det der foregik til bisættelsen var efter aftale med de pårørende, og vi havde ingen aftale om, at der skulle stå en fane, og jeg skulle selvfølgelig også have spurgt de pårørende om hvad de mente, og det beklager jeg, at jeg ikke gjorde. Det har aldrig været min hensigt at ville håne hverken afdødes familie med samt hans kolleger, og jeg beklager, hvis der er nogle, der har opfattet det sådan", slutter præstens redegørelse.

Biskoppens kommentar

I biskop Peter Skov - Jakobsens brev til Peter Ludvigsen indgår indledningsvis en redegørelse for de gældende bestemmelser

om begravelse og ligbrænding vedr. begravelseshandlingens forløb, som skal fastlægges af den præst, der forretter begravelsen efter forhandling med de pårørende., herunder hvilke salmer der skal synges, om der skal anvendes anden musik end orgelmusik samt evt. om medbringelse af faner:

"Jeg hæfter mig ved, at sognepræsten forklarer, at hun ikke havde aftalt med familien, i samråd med hvem sognepræsten havde fastlagt begravelseshandlingen, at der ville være en fane i kirken under begravelseshandlingen, og at hun derfor blev overrasket, da det viste sig at være tilfældet.

-Sognepræsten gav dog tilladelse til at fanen kunne være i kirken under handlingen, og da hun ikke havde erfaringer med faner i kirken og forhørt sig hos familien om det var deres ønske, at fanen var i kirken, blev placeringen ved siden af prædikestolen.

-Jeg hæfter mig endvidere ved, at sognepræsten ikke har haft til hensigt at håne hverken afdødes familie eller kolleger og beklager, hvis nogen har opfattet det sådan. Jeg skal dertil bemærke, at jeg finder en placering af fanen ved prædikestolen i sin orden, og at præsten egentligt håndterede en uventet situation på fornuftig vis.

-Jeg agter på den baggrund ikke at foretage mig yderligere i sagen", slutter biskoppens svarbrev.

Julehygge på Arbejdermuseet

Af Mette Marcussen

Der var engang, hvor julehyggen blev skabt med kravlenisser og vat, og hvor børnene skiftedes til at åbne lågen i julekalenderen. Dengang kunne opleves frem til juleaften på Arbejdermuseet, hvor der blev fejret jul som i 1950'erne med gratis Julepas med præ-

mie til alle børn og gratis øljulepynt i Kaffebaren.

Butiksgaden var pyntet med granguirlander, som hang fra A. C. Hansens Trikotage til Atlantic Bio, hvor Far til Fire - Til Julebal i Nisseland var på plakaten. I butikkerne var der

bolcher og juleklokker, og Kaffebaren førte gammeldags julebag i hele december.

Brammings frække kravlenisser var her, der og alle vegne - også i museumsbutikken, som fører stort set alt i julepynt med historie.

På museet hjemmeside var man vi endnu længere tilbage i tiden, og har lavet en helt særlig historisk julekalender med illustrationer fra det satiriske blad "Ravnen", som var et socialistisk blad, der udkom fra 1876 - 1921.

Den 1. 8. 15. og 22. december kunne man desuden teste sin viden om Arbejdermuseet i en lille quiz, og måske være heldig at vinde en af kalendergaverne.

Jul i ismejeriet på museet.

Kontingentsats pr. 1. 4. 2010

Jeg vil gerne være medlem af Arbejdermuseets venner

sæt kryds

Husstandskontingent	☐	250 kr.
Pensionister / studerende og enkeltpersoner	☐	140 kr.
Pensionistpar	☐	170 kr.
Foreninger (indtil 100 medlemmer)	☐	500 kr.
Foreninger (fra 100-500 medlemmer)	☐	1000 kr.
Foreninger (over 500 medlemmer)	☐	1500 kr.

HUSK
VENLIGST
PORTO

Navn: _____

Gade: _____

Postnr.: _____

By: _____

Tlf. nr.: _____

Arbejdermuseets Venner
Arbejdermuseet

Rømersgade 22
1362 København K

SÆRTILBUD TIL ARBEJDERMUSEETS VENNER - oplevel den forrygende teaterønskekoncert i festsalen:

Den Danske Skueplads præsenterer -

Mor er den bedste i verden -

Kom og syng med !

Opførelsesdage: 29., 30. og 31. marts, samt 1., 2., 8., 9. og 10. april 2011

Mandag til fredag kl. 20.00 - lørdag og søndag kl. 16.00

Unummererede pladser. - Der er adgang til festsalen fra ½ time før forestillingens start, hvor billetterne ligger til afhentning.

Arbejdermuseets venner kan købe billetterne til særpris: kr. 190 - (normalpris kr. 230)

Billetbestilling: post@dendanskeskueplads.dk - tlf. 39 76 03 06

INDBYDELSE TIL RUNDVISNING

"A Taste of Europe - Østarbejdere i dansk landbrug"

søndag den 27. februar kl. 13.00 i særudstillingslokalerne

Venneforeningens medlemmer indbydes hermed til en speciel rundvisning med Museumsinspektør Margit Bech Larsen, der præsenterer den nye udstilling "A Taste of Europe - Østarbejdere i dansk landbrug". Efterfølgende samvær med mulighed for at stille spørgsmål. Der serveres kaffe/the og kage.

Tilmelding senest 1 uge før til: Leif Max Hansen på tlf. 4678 8877 eller 2127 9866 eller pr. e-mail: leifmax@gmail.com

Bestyrelsen

Velkommen til **JAZZ-MATINÉ**

På opfordring af mange medlemmer gentager venneforeningen den store succes fra i fjor med en hyggelig jazz-matiné

SØNDAG DEN 3. APRIL 2011

KL. 13.00 I ARBEJDERMUSEETS FESTSAL

Denne gang underholder et stort jazz-orkester med navnet **"The spirit of New Orleans"** –så ved deltagerne, hvad slags jazz man kan glæde sig til at høre.

Der er gratis adgang for medlemmerne og ingen forudgående tilmelding - så kom i god tid !

Kaffe/the og kage samt øvrige drikkevarer kan købes i kaffebaren.

**Med venlig hilsen
Bestyrelsen**

MEDLEMSKORT

FOR ARBEJDERMUSEETS VENNER

For perioden 1. april 2010 - 31. marts 2011.

ARBEJDERMUSEETS VENNER

afholdes

ORDINÆR GENERALFORSAMLING

søndag den 13. februar 2011 kl. 13.00 i Cafe & Ølhalle

DAGSORDEN

1. Valg af dirigent og referent
2. Protokol fra forrige generalforsamling
3. Bestyrelsens beretning v/ formanden
4. Årsregnskab 2010 v/ kassereren
5. Budgetforslag for 2011 v/kassereren
6. Indkomne forslag
7. Fastsættelse af kontingent for 2012 v/kassereren
8. Valg af bestyrelse:
 - a) Formand: Preben Sørensen (ønsker ikke genvalg), Bestyrelsen foreslår i stedet nyvalg af Kirsten Nøhr Christiansen.
 - b) Bestyrelsesmedlemmer:
På valg er Leif Max Hansen og Bendt Thuesen.
 - c) Suppleanter:
På valg er Erik Juul Andersen og Kirsten Nøhr Christiansen.
9. Valg af revisor og revisorsuppleant:
På valg er Bent Hansen og Henning Grelle
10. Fremtidig virksomhed v/formanden
11. Eventuelt - herunder orientering om Arbejdermuseet.

Musikken sørger Erik Juul Andersen for til fællessangene.
Der bliver serveret kaffe/the og kage.

Bestyrelsen

Afsender:

Arbejdermuseets Venner · Rømersgade 22 · 1362 København K

POST

PP

DANMARK

"SOLDATER" I FESTSALEN

På fotoet ses en af de mange "soldater", der er opstillet i festsalen for at understøtte bjælkelaget i loftet, mens der arbejdes på udskiftning af dele af spærrender og rem. For at kunne opstille disse "soldater" har museets konserveringsteknikker, Vivi Lønborg Andersen og samlingsinspektør Thomas Meldgaard nedtaget ca. 330 af loftets malede glasplader, og en del af disse bliver konserveret på museets konserveringsværksted, hvor der er ansat ekstra mandskab for at klare opgaven. Glaspladerne er fastholdt til loftet med lister, der sømmes i trælistor på selve loftet. Placeringen af disse lister registreret af en landmåler, så det er muligt at placere fjernede lister præcist inden det ca. 1. februar vil være muligt at påbegynde opsætning af glaspladerne. Det fine parketgulv er beskyttet af filt og træplader, og PH lysekronerne er taget ned. (Tekst og foto: John Larsen).